

Note 2 - Viktige regnskapsestimater og skjønnsmessige vurderinger

Ved utarbeidelse av konsernregnskapet foretar ledelsen estimater, skjønnsmessige vurderinger og tar forutsetninger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper. Dette vil derfor påvirke regnskapsførte beløp for eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader. I fjorårets årsregnskap er det redegjort nærmere for vesentlige estimater og forutsetninger i note 3 Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper.

Tap på utlån og garantier

For detaljert beskrivelse av bankens tapsmodell viser vi til note 2 og 3 i årsregnskapet for 2021.

Det ble i 2020 og 2021 gjort enkelte endringer i input til bankens tapsmodell som følge av økt usikkerhet som følge av koronasituasjonen. Dette kvartalet har økt makroøkonomisk usikkerhet som følge av krigen i Ukraina, sterk økning i energi- og råvarepriser, utfordringer i forsyningskjedene og utsikter til varig høyere inflasjon og rentenivå gjort vurderingene ekstra krevende. Tilsynsmyndighetene har understreket viktigheten av at det fokuseres på forventede langsiktige effekter av krisen og det har også vært bankens fokus i disse vurderingene.

I 2020 endret banken forutsetningene for basisscenarioet i negativ retning. Dette ble videreført gjennom 2021. Bankens eksponering mot hotell og reiseliv inkludert næringseiendom med inntektene hovedsakelig mot denne næringen, ble også skilt ut i en egen portefølje med egne vurderinger av PD- og LGD-baner samt særskilte scenarier og vekting av disse for å reflektere porteføljens utsatthet for effektene av korona. I tillegg ble hele porteføljen lagt i trinn 2 eller 3.

De sentrale forutsetninger per scenario er framskrivninger av baner for mislighetssannsynligheten (PD) og tap ved mislighold (LGD) samt sannsynlighetsvekt for det enkelte scenario. Forventede effekter av koronapandemien var i vurderingene for 2020/2021 knyttet til debitorer som før krisen hadde et krevende utgangspunkt – typisk debitorer i trinn 2. Vi valgte derfor å øke banene for PD og LDG samt redusere forventede nedbetalinger i basisscenarioet særlig fra år to og utover siden dette ville påvirke forventet tap nettopp for debitorer i trinn 2. For å hensynta migrasjon til trinn 2, ble PD- og LGD-estimatene også økt første år. Det er i tillegg forutsatt ingen nedbetalinger første år for alle porteføljer i nedsidescenariet. Erfaringene er dog at effektene av koronapandemien ble vesentlig mindre enn antatt på grunn av gjennomførte myndighetstiltak, og vi finner ikke lenger grunnlag for påslag i banene i basisscenariet som følge av koronapandemien.

Anvendt scenarievekting ble også endret i 2020 for å reflektere ytterligere økt usikkerhet. For næringsliv inkludert offshore, samt landbruk ble nedsidescenariet endret fra å vektet med 10 prosent sannsynlighet, til en vekting på 20 prosent sannsynlighet. For personmarked ble vektingen av nedsidescenariet endret fra 10 til 15 prosent. I første kvartal 2022 er vektingen av nedsidescenariet økt ytterligere i porteføljene landbruk og BM forøvrig (eksklusiv offshore og hotell/reiseliv) til 25 prosent for å hensynta økt usikkerhet som følge av krigen i Ukraina og generelt større usikkerhet med hensyn til fremtidig økonomisk vekst.

Effekten av endringen av forutsetninger i 2022 er vist på linjen "Endring som skyldes endrede forutsetninger i tapsmodellen" i note 7. Fjerning av påslaget i basisscenariet for BM porteføljen (med unntak av hotell/reiseliv og offshore som har særskilte forutsetninger), trekker i retning av reduserte nedskrivninger, mens økt vekt på lavt scenario trekker i motsatt retning. Samlet utgjør dette 59 millioner kroner for banken og 63 millioner kroner for konsernet i reduserte nedskrivninger.

Sensitiviteter

Første del av tabellen under viser fullt modellberegnet forventet kredittap på grunnlag per 31 mars 2022 i de tre scenarioene, fordelt på porteføljene Privatmarked (PM) og Bedriftsmarked (BM), samt offshore, reiseliv og landbruk som summerer seg til Morbanken. I tillegg viser tabellen fullt modellberegnet forventet kredittap i datterselskapet SpareBank 1 Finans Midt-Norge (SB1 Finans MN). ECL for morbanken og datterselskapet er summert i kolonnen Konsern.

Andre del av tabellen viser porteføljefordelt ECL ved anvendt scenarievekting samt en alternativ scenarievekting med doblett sannsynlighet for nedsidescenariet.

Dersom man doblett nedsidescenarioets sannsynlighet på bekostning av basisscenariet ved utgangen av første kvartal 2022 ville dette medført en økning i tapsavsetningene på 355 millioner kroner for morbanken og 363 millioner kroner for konsernet.

	BM	PM	Offshore	Reiseliv	Landbruk	Sum morbank	SB 1	
							Finans	Konsern
ECL i forventet scenario	412	64	408	30	29	943	51	994
ECL i nedsidescenariet	1,025	278	1,037	90	130	2,560	133	2,693
ECL i oppsidescenariet	360	31	326	12	18	746	34	780
ECL med anvendt scenarivekting 80/10/10	-	-	-	-	-	-	57	57
ECL med anvendt scenarivekting 60/25/15	558	-	-	-	53	610	-	610
ECL med anvendt scenarivekting 65/20/15	-	-	521	-	-	521	-	521
ECL med anvendt scenarivekting 60/30/10	-	-	-	46	-	46	-	46
ECL med anvendt scenarivekting 70/15/15	-	91	-	-	-	91	-	91
Sum ECL anvendt	558	91	521	46	53	1,269	57	1,326
ECL med alternativ scenarivekting 70/20/10	-	-	-	-	-	-	65	65
ECL med alternativ scenarivekting 35/50/15	711	-	-	-	78	789	-	789
ECL med alternativ scenarivekting 45/40/15	-	-	647	-	-	647	-	647
ECL med alternativ scenarivekting 30/60/10	-	-	-	64	-	64	-	64
ECL med alternativ scenarivekting 55/30/15	-	123	-	-	-	123	-	123
SUM ECL alternativ (doblet nedside)	711	123	647	64	78	1,623	65	1,688
Endring ECL ved alternativ vekting	153	32	126	18	25	355	8	363

Tabellen reflekterer at det er til dels betydelige forskjeller i underliggende PD- og LGD-estimer i de ulike scenarioene og at det er differensierte nivåer og nivåforskjeller mellom porteføljene. På konsernnivå er ECL i oppsidescenarioet, som i stor grad reflekterer taps- og misligholdsbildet de seneste årene, om lag 80 prosent av ECL i forventet scenario. Nedsidescenarioet gir om lag dobbel ECL sammenlignet med forventet scenario. Anvendt scenarivekting gir om lag 30 prosent høyere ECL enn i forventet scenario.